

KUVEYT

GIDA-TARIM SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih : 30.04.2025

Raporu Hazırlayan: Kuveyt Ticaret Müşavirliği

1. Ülke Pazarında Gıda-Tarım Sektörü

Kuveyt, son derece sıcak ve kuru uzun yazlarıyla, çöl ikliminin hakim olduğu bir ülkedir. Yaz aylarında sıcaklık çöl bölgelerinde 70 santigrat dereceye kadar çıkabilmektedir. Ülkenin toprak yapısı kumlu olup, organik içerik bakımından fakirdir. Doğal su kaynağı neredeyse bulunmamakta olup, su ihtiyacının büyük kısmı deniz suyunun arıtılması yoluyla karşılanmaktadır. Akarsu ya da göle sahip değildir. Tarımsal faaliyetler için büyük oranda arıtılmış deniz suyu kullanılmaktadır. Sert iklim koşulları ve su kıtlığının yarattığı verimsiz yapı, ülkede tarım sektörünün karşılaştığı başlıca engeldir.

Kuveyt, petrol ve petrol ürünleri dışındaki tüm sektörlerde büyük ölçüde ithalata bağımlı olması nedeniyle ciddi tedarik riskleriyle karşılaşmaktadır. Veriler, ülkenin gıda ihtiyacını karşılamak için yılda 4,5 milyar dolardan fazla ithalat gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Kuveyt'te tarım ve hayvancılık sektörü (balıkçılık dahil) GSYH'nin %0,5'ini oluşturmaktadır. Kuveyt topraklarının yaklaşık % 90'ı tarıma elverişli değildir. Toplam tarım arazisi 1.521 km²'lik bir alanı kapsamakta olup oldukça sınırlıdır. Tarım alanları Kuveyt'in güneyinde Wafra, kuzeyinde Al-Abdali ve merkezde Al-Sulaibiya'da bulunmaktadır.

Yüzölçümünün yalnızca % 2'si ekilebilir tarım alanı niteliğine sahip ülkede, doğal kaynakların sınırlı olması ve deniz suyunun arıtılması üretim maliyetlerini artırmaktadır. Nitekim Kuveyt'in güney ve orta kısımlarında tarım için elverişli olan toprağın çoğu, 1990 yılındaki Irak işgali zamanında oluşan petrol kirliliği nedeniyle ekilebilir vasfını kaybetmiştir.

1.1 Sektörde Üretim

Kuveyt'te yaklaşık 2.880 adet tarım yapılan çiftlik bulunmaktadır. Çalışanların neredeyse tümü yabancılardan oluşan tarım sektöründe ekonomik olarak aktif nüfusun yaklaşık %4'ü istihdam edilmektedir. Ülkedeki çiftlikler, süpermarketlerde satılan meyve ve sebzelerin bir kısmını üretebilmektedir.

Bazı çiftliklerde modern teknoloji kullanılarak hidroponik ve sera tarımına yatırım yapılmaktadır. Bu yöntemlerle, özellikle sebze ve meyve üretimi yapılmakta ve ithalatı ikame edebilecek düzeyde üretim artışı elde edilmeye çalışılmaktadır. Kuveyt'in tarım sektöründe en çok üretilen ürünler arasında domates, salatalık, biber, marul ve bazı meyveler yer almaktadır.

Öte yandan, ülkede sınırlı da olsa hayvancılık yapılmaktadır. Üretim koyun, kuzu, keçi gibi küçükbaş hayvan gruplarında ve tavukçuluk sektöründe yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte, et ve süt ürünleri tedariki çoğunlukla ithalat yoluyla sağlanmaktadır.

Ayrıca, Kuveyt karasularında balık ve karides bol miktarda bulunmakta ve Hint Okyanusu'nda büyük ölçekli ticari balıkçılık yapılmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Kuveyt bazı temel girdi fiyatlarına sübvansiyonlar uygulamaktadır. Su, elektrik, akaryakıt, et, un, ekmek, demir-çelik ve çimento gibi ürünlere uygulanan sübvansiyonlar ile bu ürünlerin düşük fiyatlarla satılması doğal olarak, gıda ve tarım sektörleri de dahil birçok alanda üretim maliyetlerinin ve üretici fiyatlarının artmasını engellemektedir.

Gıda piyasasında fiyatların kontrol altında tutulmasını sağlayan önemli bir unsur ülkedeki kooperatif yapısıdır. Süpermarket hizmeti sunan kooperatifler tüketici piyasasının yaklaşık %70'ini oluşturmakta olup, pazarı domine etmektedir. Ülkede halihazırda 74 adet kooperatif satış noktası/marketi aktif olup, her bir kooperatifin üye olduğu üst kuruluş olarak Tüketici Kooperatifleri Birliği (Union of Consumer Cooperative Societies) bulunmaktadır. Ülkenin nüfusunun 4,5 milyon kişi olduğu ve görece küçük pazar yapısı göz önünde bulundurulduğunda kooperatif marketlerinin önemli bir sayıda olduğu görülmektedir.

Kuveyt'te hükümet, 1975 yılından beri sübvansiyonlu ürünleri piyasaya arz etme görevini kooperatifler aracılığıyla yerine getirmektedir. Tüketici Kooperatifleri Birliği, 1981 yılı itibarıyla, temel gıda ve tüketim mallarındaki fiyat artışlarını kontrol altına almak ve fiyatları artan ürünlere alternatifler bulmak amacıyla, kooperatif etiketi altında kolektif satın alma ve yurtdışından ithal etme politikalarını benimsemiştir.

Kooperatiflerin piyasayı domine etmesi, buralardaki ürünlerin görece daha uygun fiyatlı olması, her semtte bir ana kooperatifin bulunması, kooperatifin bulunduğu bölgede belli bir alanda süpermarket veya benzeri bir işletmenin bulunmasına izin verilmemesi ve kooperatiflerde satılan ürünlerdeki titiz fiyat kontrolü mekanizması ülkede enflasyonun kontrol edilmesinde büyük rol oynamaktadır.

Nitekim piyasadaki pirinç, sofralık yağ, süt ürünleri ve tavuk eti başta olmak üzere birçok temel gıda ürününün her bir marketteki satış fiyatları Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı internet sitesinde anlık olarak yayınlanmakta olup, böylece tüketicilerin temel gıda ürünlerindeki fiyat değişimlerini anlık olarak takip etmesi sağlanmaktadır. Sistem sayesinde, devlet tarafından piyasadaki fiyat izleme ve kontrol işlemleri daha hızlı yapılabilmekte, suni fiyat artışlarının tespiti ve denetimi mümkün kılınmaktadır.

1.3 Sektördeki Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Kuveyt'te üretim petrol, petrokimya ve doğalgaz haricinde oldukça sınırlıdır. Ülkede, gıda sektöründeki firmalar da dahil olmak üzere 774 adet sınai üretim tesisi bulunmaktadır. Bunların büyük kısmı küçük ölçeklidir. Ülke, sınırlı tarım arazisi nedeniyle büyük ölçüde gıda ithalatına bağımlıdır. Gıda ve tarım sektöründe faaliyet gösteren üretici ve tedarikçi firmalar, hem yerel pazara hizmet vermekte hem de uluslararası ticaret yapmaktadır.

Kuveyt Sanayi Kurumu'nun (PAI) amaçları arasında, gıda güvenliğini ilgilendiren stratejik ürünlerin üretimini desteklemek, geliştirmek ve teşvik etmek yer almaktadır. PAI verilerine göre, Kuveyt'te 71'i gıda, 11'i içecek olmak üzere toplamda 82 adet üretici firma bulunmaktadır.

Söz konusu firmalarda beyaz ve kırmızı et, süt ve süt ürünleri, yumurta, un ve unlu mamuller, şeker, hurma, dondurma, konserve ürünler, salça, su, meyve suyu gibi temel gıda maddelerinin üretim, tedarik, işleme, paketlenme ve dağıtım işlemleri gerçekleştirilmektedir. Kuveyt'teki gıda ve tarım üretici firmaları, ülkenin sınırlı tarım arazisi ve su kaynakları nedeniyle büyük ölçüde ithalata dayalı olsa da, gıda üretimi konusunda bazı önemli firmalar bulunmaktadır:

Kuwait Flour Mills and Bakeries Company: Un ve ekmek üretimi konusunda lider olan firma, aynı zamanda makarna ve bisküvi üretimi de yapmaktadır.

Kuwait Dairy Company : Süt ve süt ürünleri üretimiyle tanınan firma, yoğurt, peynir ve içecek üretmektedir.

Kuwait Food Company (Americana): Fast food restoran zincirleri ve gıda ürünleri üretimiyle bilinen firma, bölgenin en büyük gıda şirketlerinden biridir.

Al Wazzan Group: Gıda sektöründe faaliyet gösteren bu grup, özellikle et ve et ürünleri üretimiyle öne çıkmaktadır.

Ülkede gıda ve tarım sektörlerinde faaliyet gösteren kamu kurumları, çatı kuruluşlar ve dernekler de sektördeki düzenlemeleri yapmak, tarım ve gıda üretimini teşvik etmek ve yerel üreticilerin çıkarlarını korumak amacıyla çalışmaktadır. Kuveyt Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Tarım İşleri ve Balık Kaynakları Kurumu (PAAFR), Gıda ve Beslenme Kurumu (PAFN), Kuveyt Çiftçiler Birliği (KFF), Sanayi Kurumu (PAI) ve Ticaret ve Sanayi Odası (KCCI) ülkede tarım ve gıda sektörlerinde faaliyeti bulunan kamu kurumlarıdır.

1.4 Tarım ve Gıda Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Kuveyt'te perakende sektörü ekonomik anlamda önemli bir konumda yer almaktadır. Hızlı kentleşme, yabancı iş gücünün artışı, genç ve zengin nüfusun varlığı gıda ve tarım ürünlerini de içine alan perakende sektöründeki büyümenin temel bileşenlerindendir.

Kuveyt'te mukim büyük toptancılar, dünyanın her bölgesinden gıda ve tarım ürünleri ithalatı yaparak gerek iç piyasadaki süpermarketlere, gerekse kooperatif satış noktalarına ürün tedarik etmektedir. Perakende satışların çok büyük bölümü kooperatifler ve süpermarketler aracılığıyla yapılmaktadır. Bazı büyük ithalatçıların kendi perakende satış yerleri de vardır. Çoğu distribütör birden fazla ürün grubunda çalışmaktadır. Lulu Hypermarket, City Hypermarket, Carrefour, Sultan Center ve piyasanın %70'ini kontrol eden kooperatif marketleri perakende gıda ve tarım ürünleri ticaretinin merkezi konumundadır.

Ülkede genç nüfusun yüksek olması, tüketici tercihlerinde uluslararası gıda ürünlerine ve Batı menşeli ürünlere olan talebin artmasına yol açmıştır. Ülke genelinde nüfusun büyük bir kısmı 25 yaş altı kişilerden oluşmaktadır. Sosyal medya ve internet kullanım oranı oldukça yüksektir. Bu durum, e-ticaret ve çevrimiçi alışveriş yöntemlerinin yaygınlaşmasına imkan sağlamıştır. Süpermarketlerin online mağazalarının yanında, Talabat ve Taw9eel (Tavsil) gibi yerel online uygulamalar da tüketiciler tarafından sıklıkla tercih edilmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Gıda ve Tarım Sektöründe Kuveyt'in En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2023)

Kuveyt 2023 yılında gıda ve tarım sektöründe toplam 6,5 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirmiştir.

	Ülke Adı	İthalat Değeri (Bin \$)	Oran (%) (İthalat Değeri/Toplam İthalat)
1	Suudi Arabistan	693.043	10,7
2	Hindistan	652.207	10,1
3	BAE	439.868	6,8
4	ABD	424.425	6,5
5	Avustralya	423.718	6,5
6	Brezilya	284.969	4,4
7	Hollanda	252.327	3,9
8	Türkiye	251.673	3,9
9	Mısır	191.665	3,0
10	Polonya	185.804	2,9

Trademap

2.2 Gıda ve Tarım Sektöründe Kuveyt'in En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2023)

Kuveyt 2023 yılında gıda ve tarım sektöründe toplam 457 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirmiştir.

	Ülke Adı	İhracat Değeri (Bin \$)	Oran (%) (İthalat Değeri/Toplam İthalat)
1	Suudi Arabistan	156.354	34,2
2	Irak	116.105	25,4
3	BAE	54.630	12,0
4	Katar	51.276	11,2
5	Ürdün	27.098	5,9
6	Bahreyn	17.228	3,8
7	Umman	9.781	2,1
8	Hollanda	6.951	1,5
9	İran	3.188	0,7
10	ABD	2.142	0,5
15	Türkiye	810	0,2

Trademap

2.3 Gıda ve Tarım Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2023)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (Bin \$)	Türkiye'den İthalatı (Bin \$)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
240220	Tütün İçeren Sigaralar	286.694	67.109	23,4
100630	Yarı Veya Tam Olarak Değirmenden Geçirilmiş Pirinç (Parlatılmış Veya Perdahlanmış Olsun Olmasın)	282.33	15	0
020712	Horoz Ve Tavukların (Gallus Domesticus Türü) Parçalanmamış Et Ve Sakatatı; Dondurulmuş	201.271	1.501	0,7
100199	Buğday (Makarnalık Durum Buğdayı Hariç) Ve Mahlut; Tohumluk Olmayan	194.000	0	0
210690	Diğer Gıda Müstahzarları	192.323	2.263	1,2
100390	Arpa; Tohumluk Olmayan	133.741	0	0
040221	Süt Ve Krema; Toz, Granül Veya Diğer Katı Şekillerde; Katı Yağ Oranı %1, 5'Tan Fazla (Konsantre Edilmiş, İlave Şeker Veya Diğer Tatlandırıcı Maddeleri İçermeyenler)	130.691	0	0
190590	Ekmek, Pasta, Kek, Bisküvi Ve Diğer Ekmekçi Mamulleri; Hosti, Boş İlaç Kapsülleri, Eczacılıkta Kullanılan Çeşitte Boş Kapsüller, Mühür Güllacı, Pirinç Kağıdı Ve Benzer Ürünler	130.439	3.112	2,4
010410	Canlı Koyunlar	127.89	10.637	8,3
020410	Kuzu Eti; Karkas Ve Yarım Karkas (Taze Veya Soğutulmuş)	108.916	100	0,1

Trademap

2.4 Gıda ve Tarım Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2023)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (Bin \$)	Türkiye'ye İhracatı (Bin \$)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
040291	Diğer Süt Ve Krema (Konsantre Edilmiş, İlave Şeker Veya Diğer Tatlandırıcı Maddeleri İçermeyenler)	66.635	0	0
110100	Buğday Unu Veya Mahlut Unu	40.364	0	0
160232	Horoz Ve Tavuklardan(Gallus Domesticus Türü) Hazırlanmış Veya Konserve Edilmiş Et, Sakatat Veya Kan	38.355	0	0
040390	Yayıkaltı, Pıhtılaştırılmış Süt Ve Krema, Kefir Ve Diğer Fermente Edilmiş Veya Asitliği Artırılmış Süt Ve Krema	22.638	0	0
210500	Dondurma Ve Yenilen Diğer Buzlar (Kakao İçersin İçermesin)	21.139	0	0
220210	Sular (Mineral Sular Ve Gazlı Sular Dahil) (İlave Şeker Veya Diğer Tatlandırıcı Maddeler Katılmış Ve Aromalandırılmış)	19.566	240	1,2
200990	Karışık Haldeki Meyva Ve Sebze Suları, Fermente Edilmemiş Ve Alkol Katılmamış	19.054	0	0
190211	Pişirilmemiş Makarna; Yumurta İçerenler (Doldurulmamış Veya Başka Şekilde Hazırlanmamış)	17.15	0	0
040150	Süt Ve Krema; Katı Yağ Oranı>%10 (Konsantre Edilmemiş, İlave Şeker Veya Diğer Tatlandırıcı Maddeleri İçermeyenler)	15.924	0	0
190590	Ekmek, Pasta, Kek, Bisküvi Ve Diğer Ekmekçi Mamulleri; Hosti, Boş İlaç Kapsülleri, Eczacılıkta Kullanılan Çeşitte Boş Kapsüller, Mühür Güllacı, Pirinç Kağıdı Ve Benzer Ürünler	14.139	0	0

Trademap

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

2024 yılında Kuveyt'e olan genel ihracatımız, bir önceki yıla göre %3,8 azalarak 561 milyon dolar, ithalatımız ise %45,3 artarak 152 milyon dolar olmuştur. 2024 yılı ikili ticaret hacmimiz 713 milyon dolardır. Gıda ve tarım sektörü ihracatımız ise 151 milyon dolardır.

3.1 Gıda ve Tarım Sektöründe Ülkemizin Kuveyt'e İhracatı (1.000 \$)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)		Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	240220	Tütün İçeren Sigaralar	14.033	9.379	14.425	24.220	22.226
2	030284	Deniz Levreği; Taze Veya Soğutulmuş	12.579	15.145	14.733	13.457	15.151
3	180690	Kakao Ve Çikolata İçeren Diğer Gıda Müstahzarları (Ambalajda <= 2 Kg)	5.561	5.519	7.227	9.528	10.692
4	160232	Horoz Ve Tavuklardan Hazırlanmış Veya Konserve Edilmiş Et, Sakatat	1.029	1.644	2.563	3.663	7.815
5	040610	Taze Peynirler (Olgunlaştırılmamış Veya Preslenmemiş) (Peyniraltı Suyundan Yapılmış Peynirler Dahil)	4.567	3.957	5.063	7.063	7.314
6	170490	Kakao İçermeyen Diğer Şeker Mamulleri	2.932	3.826	5.283	5.519	5.980
7	210690	Tarifenin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Diğer Gıda Müstahzarları	3.008	3.630	4.662	4.542	5.497
8	040690	Diğer Peynirler	4.778	4.120	4.059	4.344	5.435
9	151219	Ayçiçeği Tohumu Ve Aspir Yağları Ve Bunların Fraksiyonları (Ham Olanlar Hariç)	4.207	2.520	4.599	7.282	4.852
10	200290	Domates; Diğer Şekilde	189	295	2.039	6.155	4.394
GENEL TOPLAM			167.358	174.792	160.046	159.728	150.741

TÜİK

3.2 Gıda ve Tarım Sektöründe Ülkemizin Kuveyt'e İhracatı (Ton)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)		Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	240220	Tütün İçeren Sigaralar	1.529	1.019	1.777	2.329	2.208
2	030284	Deniz Levreği; Taze Veya Soğutulmuş	2.239	2.359	1.924	1.842	2.251
3	180690	Kakao Ve Çikolata İçeren Diğer Gıda Müstahzarları (Ambalajda <= 2 Kg)	2.034	1.890	2.652	2.817	3.311
4	160232	Horoz Ve Tavuklardan Hazırlanmış Veya Konserve Edilmiş Et, Sakatat	412	579	750	1.105	2.283
5	040610	Taze Peynirler (Olgunlaştırılmamış Veya Preslenmemiş) (Peyniraltı Suyundan Yapılmış Peynirler Dahil)	1.569	1.375	1.557	2.086	2.230
6	170490	Kakao İçermeyen Diğer Şeker Mamulleri	1.139	1.564	2.132	1.895	1.998
7	210690	Tarifenin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Diğer Gıda Müstahzarları	679	975	1.130	920	1.293
8	040690	Diğer Peynirler	1.168	1.029	908	812	1.027
9	151219	Ayçiçeği Tohumu Ve Aspir Yağları Ve Bunların Fraksiyonları (Ham Olanlar Hariç)	4.060	1.525	2.303	5.039	3.747
10	200290	Domates; Diğer Şekilde (Sirke/Asetik Asitten Başka Usullerle Hazırlanmış Veya Konserve Edilmiş)	158	276	1.387	3.614	3.231
GENEL TOPLAM			107.847	104.694	79.408	63.592	62.742

TÜİK

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Kuveyt'teki vilayet yapısı, ülkenin küçük olmasından dolayı sınırlı bir idari bölünmeye sahiptir. Vilayetler genellikle ülkenin tümünde uygulanan merkezi hükümet politikaları doğrultusunda yönetilmektedir. Ülke, 6 ana idari bölgeye ayrılmıştır: Kuwait City, Hawalli, Farwaniye, Mubarak Al Kabeer, Jahra ve Ahmadi. Kuwait City ve Hawalli vilayetleri ülkenin en kalabalık ve nüfus yoğunluğu en fazla bölgeleridir.

Tarımsal faaliyetin yoğun olduğu bölgeler ise Jahra ve Ahmadi vilayetleridir. Kuveyt'in batısında yer alan ve geniş bir araziye sahip olan Jahra vilayeti tarım için daha uygun alanlar sunmaktadır. Vilayet kumlu ve kuru topraklara sahip olsa da çeşitli sulama teknikleri ve sınırlı da olsa su kaynaklarıyla tarımsal faaliyetler yürütülebilmektedir. Ülkenin güneyinde konumlanan Ahmadi vilayetinde de bazı bölgelerde tarımsal üretim ve özellikle seracılık faaliyetleri görülmektedir.

Seracılık, dikey tarım ve sulama gibi modern yöntemler sayesinde ülkede sınırlı alanlarda verimli gıda üretimi yapılsa da gıda ve tarım sektörü yerel talebi karşılamada yeterli olmamakta ve sektör büyük ölçüde ithalata bağımlı kalmaktadır.

Ülkenin küçük olmasından dolayı, Kuveyt pazarına girmek isteyen Türk firmaları genellikle Kuwait City, Hawalli, Abdali, Wafra, Sulaibiya bölgelerinde yerleşik çiftlikler, ithalatçılar ve gıda toptancıları ile iş yapmaktadır.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Kuveyt'teki gıda ve tarım sektörü, büyük perakende zincirlerinden yerel gıda üreticilerine, yukarıda bahsi geçen kooperatiflerden yerel çiftliklere kadar birçok önemli yapı ve firmayı içermektedir. Bunlardan önde gelen bazıları Kuwait Food Company (Americana), Kuwait Flour Mills and Bakeries, Kuwait Dairy Company (KDCow), KDD, Kuwait International Food Company (KIFCO), Kuwait United Poultry Company (KUPCO), Livestock Transport and Trading Company (Al Mawashi), United Agricultural Production Company (UAPCO) olarak sıralanabilir.

Bunların yanında ülkede gıda ithalatı yapan birçok firma da mevcuttur.

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Kuveyt gıda ve tarım sektörü farklı düzeylerde oda, birlik ve dernek tarafından desteklenmekte ve geliştirilmektedir. Bu kuruluşlar, yerel üreticilere rehberlik etmek, tarımda sürdürülebilirliği teşvik etmek, gıda güvenliği konusunda bilinçlendirme yapmak ve tarım sektörünü daha verimli hale getirmek için çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır.

Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odası (KCCI, www.kcci.org.kw) ülkede ticaretin ve sanayinin yanı sıra tarım sektörünün de gelişimini destekleyen en önemli kurumlardan biridir. Gıda ve tarım sektöründe faaliyeti bulunan birçok işletme, KCCI bünyesinde yer almaktadır.

Kuveyt Çiftçiler Birliği (Kuwaiti Farmers Federation, www.kff.org.kw) ülkedeki tarım üreticilerini bir araya getiren, tarım politikalarını iyileştirmek ve tarımsal üretimi artırmak amacıyla faaliyet yürüten bir dernek olarak öne çıkmaktadır.

Kuveyt Tüketici Kooperatifleri Birliği (Union of Consumer Cooperative Societies, <https://kucacs.com.kw>) ülkenin gıda ve tarım sektöründe önemli bir yere sahiptir. Birlik, ülkedeki kooperatif marketlerini yönlendiren ve destekleyen bir yapı olarak, gıda ürünlerinin kaliteli ve uygun

fiyatlarla tüketicilere ulaşmasını sağlamakta, tarımsal ürünlerin yerel üreticilerden doğrudan tüketicilere aktarılmasına yardımcı olmaktadır.

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Ülkedeki ticari faaliyetleri takip eden ve firmaların kayıtlarını tutan Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odası'nın (KCCI) web sitesi (www.kcci.org.kw) üzerinden arama yapmak suretiyle ithalatçı firmaların listesine ulaşılabilir.

İlaveten, gıda sektöründeki üretici firmalarının irtibat bilgilerine Kuveyt Sanayi Birliği'nin (KIU) web sitesinden (<https://kiu-kw.org/en/project/food-products/>) ulaşılabilir.

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Veteriner Sağlık Sertifikası: Kuveyt'e canlı hayvan ve hayvansal ürünler ithalatında veteriner sağlık sertifikası istenmektedir. Söz konusu sertifika ithal edilen hayvansal ürünlerin üretildiği bölgede son 6 ay içinde bulaşıcı hastalık bulunmadığını belgelemektedir.

Helal Belgesi/Helal Kesim Sertifikası: İthal edilen tüm hayvansal ürünlerin İslami usullere uygun olarak üretilip kesildiğinin belgelenmesi gerekmektedir. Kırmızı ve beyaz et ithalatında her kesim için ayrı düzenlenmiş helal kesim sertifikası aranmaktadır. Kuveyt Gıda ve Beslenme Kurumu (PAFN), Körfez İşbirliği Konseyi (GCC) üyesi 2 ülke tarafından onaylanan veya KİK Akreditasyon Konseyi tarafından akredite edilen helal belgelendirme kuruluşlarınca düzenlenen helal belgelerini tanımaktadır.

Bitki Sağlığı Sertifikası: Ülkeye ithal edilen bitki ve bitkisel ürünlerden istenmektedir.

Sağlığa Uygunluk Belgesi: Taze ve dondurulmuş kırmızı ve beyaz et ürünlerinden istenen bir belgedir.

Gıda Maddeleri Sertifikası: Gıda maddeleri ithalatında, ithal edilen gıdaların siklamat (yapay tatlandırıcı) içermediğine dair istenen bir belgedir. Süt ürünlerinde ise ürünlerin zararlı bakterilerden arı olduğunun ve diğer hastalık yapıcı maddelerin bulunmadığının belgelendirilmesi gerekmektedir.

Serbest Satış Sertifikası: Kuveyt'e ithal edilen gıda maddeleri, kozmetik ürünler ve eczacılıkla ilgili ürünlerin, ihracatçı ülkede de serbest olarak satılabildiğini gösteren belgedir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Kuveyt, halk sağlığının korunması, tüketici güvenliği, ulusal güvenlik, dini ve kamu ahlakı ve çevrenin korunması amacıyla Kuwait Conformity Assurance Scheme (KUCAS) isimli bir standart mekanizması oluşturmuştur. Ülkeye ithal edilecek ürünlerin teknik düzenlemeler ve standartlara uygunluğunu sağlamayı amaçlayan program kapsamında esasen sanayi ürünleri yer almakla birlikte, tarım ve gıda sektöründen sigara ve türevleri de programa dahil edilmiştir. Regüle edilmiş ürünlerin tam listesine <https://ksm.pai.gov.kw/sites/cm/en/Pages/RegulatedProducts.aspx> adresinden ulaşılabilir. Bu ürünlerin Kuveyt'e ihracatında "Technical Evaluation Report (TER)" ve "Technical Inspection Report (TIR)" adlı belgeler talep edilmektedir. Bu belgeler iki şekilde alınabilmektedir:

Kuveyt'e ihracat öncesinde, Kuveyt Sanayi Kurumu (PAI) tarafından yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarından ya da Kuveyt'e ithalatın akabinde gümrükleme işlemlerinden önce ithalatçının PAI'ye başvurması neticesinde TER ve TIR belgesi düzenlenebilmektedir.

KUCAS kapsamında yer alan regüle edilmiş ürünler için sevk öncesi inceleme yapabilecek yetkilendirilmiş kuruluşlar aşağıda yer almaktadır:

TÜV Rheinland Middle East FZE
INTERTEK International Ltd.
Bureau Veritas
SGS Gulf Limited

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

2025 yılında tarım ve gıda sektöründe Kuveyt'te desteklenen milli katılım ya da bireysel katımlı fuar bulunmamaktadır.

Kuveyt'te düzenlenen fuarların büyük bölümünün yerel nitelikli olduğu görülmektedir. Kuveyt Uluslararası Fuar Şirketi'nin (KIF, <https://kif.net>) işlettiği Kuveyt Fuar Alanı ülkenin en büyük uluslararası fuar merkezidir. Ülkede gerçekleştirilen fuarların çok büyük bir bölümüne KIF ev sahipliği yapmaktadır.

Öte yandan, Körfez bölgesinde büyük fuarlar genellikle Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) gerçekleştirildiğinden Kuveyt uluslararası fuarcılık alanında öne çıkamamaktadır. Kuveytli firmalar genellikle BAE'deki fuarlara katılım sağlamaktadır.

Tarım ve gıda sektöründe ülkede düzenlenen en önemli fuar Kuveyt Uluslararası Tarım ve Gıda Fuarı'dır (KIAFE). Fuar, tarım aletleri, helal gıda ürünleri, gıda işleme ve paketlenme teknolojisi, konaklama ve catering hizmetleri ile gıda güvenliği alanlarına odaklanmaktadır. 2024 Aralık ayında düzenlenen fuara 4 Türk firması katılım sağlamıştır. Bununla birlikte fuarın beklenen ilgiyi görmediği ve ülkede düzenlenen diğer önemli fuarların (parfüm, kozmetik, kitap, mücevher, otomobil vb) gerisinde kaldığı müşahade edilmiştir. Fuarın 2025 yılında 17-19 Kasım tarihlerinde düzenlenmesi planlanmaktadır.

Ayrıca her yıl düzenlenen, otel, restoran, kafe sektörlerini kapsayan HORECA Kuwait Fuarı da yerel ve uluslararası firmaların ilgi gösterdiği tanıtım, pazarlama platformları arasındadır. 14. HORECA Kuwait Fuarı 19-21 Ocak 2026 tarihlerinde Kuveyt Fuar Alanında gerçekleştirilecektir.

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

2025 yılında tarım ve gıda sektöründe Kuveyt'te düzenlenmesi planlanan ticaret heyeti bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

2016 tarihli 49 sayılı Kanun (Kamu İhale Kanunu), Kuveyt Devleti ve bağlı birimlerinin satın alma süreçlerini düzenlemektedir. Kamu İhale Kanunu, Kuveyt Hükümeti tarafından 75.000 KWD (yaklaşık 248.500 USD) aşan herhangi bir tedarikin, rekabetçi fiyatlandırma sağlamak amacıyla Central Agency for Public Tenders (CAPT) aracılığıyla yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Yabancı firmalar herhangi bir Kuveytli acenteleri olmadan ihalelere katılabilmekle birlikte, ihale kazanıldıktan sonra proje safhasında Kuveytli bir acenteye ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı firmalar

için kamu ihalelerinde %30'luk bir off-set uygulaması bulunmaktadır. Dolayısıyla, ihaleyi alan yabancı firma proje bedelinin %30'luk bir kısmını iç kaynaklardan tedarik etmek durumundadır. Ayrıca, yerli mallar, yabancı menşeli mallardan %15 oranına kadar daha pahalı olsa bile yerli malı kullanılması zorunluluğu bulunmaktadır. Körfez ülkelerinden tedarik durumunda bu oran düşmektedir.

Tüm ihale ilanları ve ilgili belgeler CAPT'ın internet sitesinde (<https://capt.gov.kw/en/>) yayınlanmaktadır. Öte yandan, ihaleler haftalık olarak Kuwait Al Youm adlı Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır.

Ayrıca, Kuveyt Konut Refahı Kurumu (Public Authority for Housing Welfare-PAHW) görev alanı içerisindeki ihaleleri (https://www.pahw.gov.kw/Tenders_Arabic) kendi yayımlamaktadır.

Kuveyt'te Kamu-Özel Ortaklığı Kurumu da bulunmakta olup PPP projeleri bu Kurumun internet sitesinde (<http://www.kapp.gov.kw/news-media>) yayımlanmaktadır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

Kuveyt 3 Mayıs 1963'ten itibaren GATT, 1 Ocak 1995'ten bu yana Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesidir. Ülke ayrıca, 1981 yılında kurulan Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi olarak KİK Serbest Ticaret Anlaşması'na taraftır.

KİK 2002 yılında, Ortak Gümrük Kanunu ve Tek Gümrük Tarifesi yürürlüğe koyarak bir gümrük birliği tesis etmiş ve ithal malların birçoğu için gümrük vergisini %5 olarak belirlemiştir. Kuveyt, KİK'in Tek Gümrük Tarifesi kararını 1 Nisan 2003 tarihinde resmen onaylamış, böylece birçok üründe %5 oranında gümrük vergisi belirlenmiştir.

Tek Gümrük Tarife'sinden muaf olan 400'den fazla ürün bulunmaktadır. Bunlar, ağırlıklı olarak belirli temel gıda maddeleri ile ilaçlar veya tıbbi ürünlerdir. Tütün ürünleri ise %100 oranında gümrük vergisine tabidir.

Ülke, KİK tarafından imzalanan ve yürürlüğe giren tercihli ticaret mekanizmalarının da tarafı durumundadır. Kuveyt bu kapsamda KİK-EFTA ve KİK-Singapur Serbest Ticaret Anlaşmalarına taraf olmakla birlikte söz konusu anlaşmalar halihazırda uygulanmamaktadır. KİK-Japonya, KİK-Avustralya ve Türkiye-KİK Serbest Ticaret Anlaşmalarının müzakere süreçleri devam etmektedir. Ayrıca, KİK Eylül 2023 tarihinde Pakistan ile bir STA süreci başlatmış olup, ayrıca Çin, AB, Hindistan, Yeni Zelanda, Güney Kore ve Güney Amerika'nın Güney Ortak Pazarı (Southern Common Market) ülkeleriyle de STA görüşmeleri yapmaktadır.

Türkiye-KİK STA'sı ile ikili ticaret hacminin artması ve Türkiye'nin KİK pazarında rekabetçi olduğu tarımdan teknoloji yoğun sanayi ürünlerine kadar birçok sektörde ticari büyüme gerçekleşmesi beklenmektedir.

Kuveyt ayrıca, Pan-Arap Serbest Ticaret Anlaşmasına da taraf durumdadır.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Türkiye-KİK Serbest Ticaret Anlaşması henüz müzakere aşamasında olduğundan Kuveyt pazarında tercihli tarifeden yararlanmak halihazırda mümkün değildir.

4.10 Sektörde Standartlar

Kuveyt, Körfez İşbirliği Konseyi Standartlar Teşkilatı (GSO) ve KİK Akreditasyon Konseyi'nin (GAC) bir üyesi olup, GSO ve GAC tarafından yapılan düzenlemeler takip edilmektedir. Standartlara ilişkin düzenlemeler Kuveyt Sanayi Kurumu (PAI) bünyesindeki Standartlar ve Metroloji Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Bu düzenlemeler, gıda güvenliği, kalite kontrolü, etiketleme, ürünlerin hijyenik ve sağlıklı olmasının temini amacıyla yapılagelmektedir.

Kuveyt hükümeti genel olarak GSO'nun çoğunluğu AB standartlarına dayanan bölgesel standart rejimini uygulamaktadır. Ülkede AB, ABD, ISO standartlarının karmasından oluşan yaklaşık 300 standart uygulanmaktadır.

4.11 Sektörde Etiketleme/Ambalajlama

Menşe ülkeyi gösteren etiket ithal edilecek tüm ürünlerde sökülmecek şekilde ürüne iliştilmelidir. Etiketdeki bilgiler nakliye belgelerindeki bilgiler ile uyusmalıdır. Bir ürünü etiketlemek mümkün değilse, örneğin meyve ve sebze ürünlerinde pakete takılı bir etiket yeterlidir. Şayet ürün içeriği birden fazla ülkede üretilmişse her ülkenin nihai maldaki üretim miktarı belirtilmelidir.

Gıda ürünleri etiketlerinde ürün ve marka adları, hayvansal yağların orijini, parti numarası, pay sırasına göre içerik, katkı maddeleri, metrik sistemde net içerik, üretim tarihi, son kullanma tarihi, imalatçı veya paketleyici adı ve adresi, menşe ülke, depolama, hazırlama ve taşıma bilgileri ve eğer uygunsa besin değerleri bulunmalıdır. Tüm et ve tavukçuluk ürünlerinin İslami kurallara uygun olarak kesildiği bilgisinin etikette belirtilmesi gerekmektedir. Sıvı gıda maddeleri içeren kutu, şişe ve diğer ambalajların üzerinde "net hacmi (lt)" belirten etiketler bulunması gerekmektedir. Etiket bilgileri Arapça olmalıdır. Bununla beraber çok dilli etiketler kabul edilmektedir.

Kuveyt hükümeti özellikle raf ömrü ile ilgili olan standartlara titizlikle uyulmasını zorunlu kılmaktadır. Kuveyt Gıda ve Beslenme Kurumu, gıda ürünlerinin kullanma süresi (üretim tarihi ile son kullanma tarihi arasındaki süre) 1 yıldan fazla olması halinde, paket üzerinde yer alan ilk üretim tarihinden 6 ay geçmiş ürünlerin ithalatına izin vermemektedir.

Üretimleri mevsimsellik gösteren ürünler bu kuralın dışında tutulmakta olup, bu grupta olan ürünler için süre 8 ay olarak uygulanmaktadır. Kullanma süresi, 1 yıldan az olan ürünlerde ise, ithalat tarihi itibarıyla kullanım süresinin yarısının veya 3 ayın (hangisi önce ise) geçmemiş olması şartı aranmaktadır. Ancak, kullanım süreleri 2 aydan az olan gıda ürünleri için bu kural uygulanmamaktadır.

4.12 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergahlar v.b.)

Ülkede karayolu ağı yeterli durumdadır. 7 adet çevre yolu ile muhtelif bölünmüş otoyollar ülkenin sınırları da dahil her noktasına ulaşmaktadır. 40 numaralı otoyol Kuveyt'i Nuwaiseeb sınır kapısından, 70 numaralı otoyol ise Salmi sınır kapısından Suudi Arabistan'a, 80 numaralı otoyol ise Abdali sınır kapısından Irak'a bağlamaktadır. Ülkedeki yolların büyük çoğunluğu bölünmüş yoldur.

Kuveyt'te demiryolu ve toplu taşımaya yönelik metro sistemine ilişkin projeler gündemde olmasına rağmen henüz herhangi bir demiryolu hattı bulunmamaktadır. Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkelerini birbirine bağlaması planlanan demiryolu projesinin Kuveyt ayağı için 2024 yılında açılan danışmanlık ve tasarım hizmetleri ihalesini bir Türk firması kazanmıştır.

Projenin toplam uzunluğunun 2.177 kilometre olması planlanmaktadır (Kuveyt'ten geçecek kısım 111 kilometredir). Kuveyt'ten başlayarak Suudi Arabistan'ın Dammam kentine, oradan Bahreyn'e, ardından Katar, BAE ve son olarak Umman'ın Sohar kenti üzerinden Muskat'a ulaşacaktır.

Kuveyt'te denizyolu taşımacılığını sağlayan üç adet liman bulunmaktadır. Limanların sevk ve idaresi Kuveyt Liman İdaresi tarafından yürütülmektedir.

Shuwaikh Limanı Kuveyt'in en önemli ticaret limanı özelliğini taşımaktadır. Toplam kurulu alanı kara kısmı 3,2 milyon metrekare, deniz kısmı 1,2 milyon metrekare olmak üzere 4,4 milyon metrekare büyüklüğündedir. Bölgesel bir liman olarak çalışan Doha Limanı Körfez ülkelerinden gelen sevkiyatlar için kullanılmaktadır. Shuaiba Limanı ise Kuwait City'nin 45 kilometre güneyinde bulunmakta olup daha ziyade Kuwait Oil Company'nin petrol sevkiyatları için kullanılan bir limandır. Limanda petrol harici diğer ticari sevkiyatlar da yapılmaktadır.

Türkiye'den Kuveyt'e ihracatta en yaygın kullanılan taşıma yöntemi denizyoludur. Maliyet açısından en avantajlı taşıma modu olan denizyolu, özellikle büyük hacimli yüklerin taşınmasında tercih edilmektedir. Sevkiyatın Kuveyt'e gelme süresi çıkış limanına ve taşıyıcı firmaya bağlı olarak değişmekle birlikte ortalama 15 ila 25 gün arasında değişmektedir. Bununla birlikte, ihracat

İhracat sürecinde hızın öncelikli olduğu durumlarda ise havayolu taşımacılığı tercih edilmektedir. Havayolu, maliyet açısından diğer yöntemlere kıyasla daha yüksek olmakla birlikte, kısa sürede teslimat sağlaması nedeniyle değerli ve acil ürünlerde kullanılmaktadır. Türkiye'den genellikle İstanbul Havalimanı veya Sabiha Gökçen Havalimanı üzerinden çıkış yapılmakta; Kuveyt'te ise Kuveyt Uluslararası Havalimanı varış noktası olarak kullanılmaktadır. Uçuş süresi yaklaşık 3,5 saat olup, gümrük işlemleri dahil toplam transit süresi 1 ila 2 gün arasında değişmektedir.

Kuveyt'e taşıma modları bazında ithalat ve ihracat rakamlarımız aşağıdadır:

2024 Yılında Kuveyt ile Ticarete Taşıma Modları (Bin \$)	İhracat	İthalat
Denizyolu	374.702	143.726
Demiryolu		1
Karayolu	29.629	107
Havayolu	147.699	1.108
Diğer	9.152	6.811
Toplam	561.181	151.753

Ticaret Bakanlığı

4.13 Dağıtım Kanalları

Kuveyt'e yönelik hızlı tüketim malları satışı genellikle distribütörler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Hipermarketler veya süpermarketler gibi bazı alıcılar doğrudan ithalat da yapabilmektedir. Pek çok ithalatçı firma toptancılara ürün temininin yanı sıra, toptancı veya dağıtıcı rolünü de gerçekleştirmektedir. İthalatçılar ancak Kuveyt Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan aldığı ithalatçı lisansında belirtilen malları ithal etmeye yetkilidir.

Ülkedeki ticaret büyük ölçüde toptancı merkezleri, alışveriş merkezleri, marketler ve cadde mağazalarında gerçekleşmektedir. Kuveyt'te genel olarak ürünler son kullanıcılara büyük ve gösterişli alışveriş merkezleri aracılığıyla ulaşmaktadır. İthalatçılar, toptancı ve perakendeciye ürün veren lojistik ve dağıtım firmaları ile entegre olarak çalışmaktadır. Bazı büyük ithalatçıların kendi perakende satış yerleri de vardır.

Çoğu distribütör birden fazla ürün grubunda çalışmaktadır. Kuveyt'e ihraç edilen bir malın pazardaki başarısı, ithalatçının, acente veya distribütörün pazarlama ağının yaygınlığı ve etkinliği ile doğru orantılıdır. Bu yüzden acente veya distribütör seçimi oldukça önemlidir.

Kuveyt Ticari Acentelik Kanunu'nda 2016 yılında yapılan değişiklikle münhasır acentelik (exclusive agency) zorunluluğu kaldırılmıştır. Ancak, Kuveyt nispeten küçük bir pazar olduğundan ve bazı süpermarketlerin münhasır acenteler haricinde dağıtımına izin vermemesinden dolayı çoğu acente ihracatçı firmalardan münhasır acentelik ya da distribütörlük talep etmeye devam etmektedir.

4.14 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

Kuveyt, diğer Körfez ülkeleri gibi küçük bir ülke olmasına rağmen alım gücü yüksek bir nüfustan oluşmaktadır. Ülkede cep telefonu ve internet kullanımı %90'ın üzerindedir. Nüfusun %56'sı 35 yaşın altındadır. Bu noktada, Kuveyt için e-ticaret son derece uygun bir satış yöntemi olarak görülmektedir. 2024 yılında ülkedeki e-ticaret satışlarının 1,6 milyar doları bulduğu tahmin edilmektedir. Yapılan araştırmaya göre, Kuveyt vatandaşlarının ve Kuveyt'te yerleşiklerin Kuveyt dışından "online" olarak ürün satın almak ve hizmet ödemelerini yapmak için banka kartlarıyla yaptıkları toplam harcama, 2024 Ocak ayından Eylül ayı sonuna kadar olan 274 günlük dönemde yaklaşık 1,09 milyar dinar olarak gerçekleşmiştir.

Nüfusun %53'ü bugüne kadar e-ticaret işlemi yapmıştır. Online alışveriş yapanların %65'i 30'lu yaşlarında olup %70'i erkek, %30'u ise kadındır. Ülkede en fazla online alışveriş giyim, elektronik, uçak biletleri ve konaklama alanlarındadır.

Bununla birlikte, ülkede e-ticaret tam anlamıyla gelişmiş bir sektör olarak öne çıkmamaktadır. Tüketici algısı açısından e-ticaret platformlarından alışveriş halen tam olarak kabul görmemiştir. Özellikle sıcak günlerde alışveriş merkezine gitme kültürü etkisini devam ettirmektedir.

Operasyonel anlamda da iki temel sorun sektörün gelişimine engel olmaktadır. Birincisi, kapıda nakit ödeme yöntemidir. Bazı e-ticaret şirketleri tüm siparişlerin yarısından fazlasında kapıda nakit ödeme yöntemi kullanıldığını bu durumun işletme maliyetlerini artırdığını ve alacakların toplanması noktasında lojistik ortaklara muhtaç kaldığını söylemektedir. İkinci husus ise aynı gün teslimatın halen yaygınlaşamamasıdır. Nispeten küçük bir bölgede şehirleşme olmasına rağmen lojistik operasyonların maliyetinin yüksek olması aynı gün teslimat sisteminin gelişmesine engel olmaktadır.

Ülkemiz firmaları açısından, online alışverişten ziyade online reklamların Kuveyt pazarına girmekte daha etkili bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Kuveyt'te özellikle Instagram ve Snapchat kullanımı son derece yaygındır. Instagram üzerinden verilen reklamların tüketici tercihleri üzerinde etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Benzer şekilde gıda ve hızlı tüketim mallarında da Instagram reklamlarının marka bilinci açısından etkili olacağı değerlendirilmektedir.

4.14.1 Ülkedeki Pazaryerleri

En çok kullanılan online alışveriş platformları aşağıdaki gibidir:

B2C (Yerel): Ubuy, Taw9eel, Boutiqaat, Sheel, Xcite, Best Al Yousefi, Eureka, Opensooq, 4Sale

B2C (Bölgesel): Trendyol, Modanisa, Namshi, 6th Street, Ourshopee, Ounass, Jollychic, Mumzworld, Basharacare.com

B2B (Yerel): Mysupply.me, Medicalsupplierz, Tagawol, Saloni Depot, JumlaSCAN, Pwraty

4.14.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Kuveyt'teki özel günler ve bayramlar, hem hicri takvime dayalı dini bayramları hem de ulusal anlamda kutlanan önemli günleri içermektedir:

Kuveyt Milli Günü (National Day): 25 Şubat'ta kutlanır. 1961 yılında Kuveyt'in Birleşik Krallık'tan bağımsızlığını kazanmasını simgeler.

Kurtuluş Günü (Liberation Day): 26 Şubat'ta kutlanır. 1991 yılında Kuveyt'in Irak işgalinden kurtuluşunu simgeler.

Ramazan Bayramı (Eid al-Fitr): Ramazan ayının bitiminde, Şevval ayının ilk üç günü kutlanır.

Kurban Bayramı (Eid al-Adha): Hac ibadetinin sonuna denk gelen Zilhicce ayının 10. günü. Genellikle 4 gün resmi tatil olur.

Hicri/Miladi Yılbaşı: Hicri ve Miladi takvimlere göre yeni yılın ilk günü.

Mevlid/Miraç Kandili: Rebiülevvel ayının 12. günü. Hz. Muhammed'in doğumu / Recep ayının 27. gecesi.

Aşure Günü: Muharrem ayının 10. günü. Özellikle Şiiler için önemli bir gündür, matem törenleri düzenlenir.

4.14.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Kuveyt, güçlü dijital altyapısı ve yüksek internet penetrasyonu ile Körfez bölgesinde dijitalleşme konusunda öncü ülkelerden biridir. Bu durum, e-ticaret ve dijital hizmetlerin gelişmesine imkan sağlamaktadır. Ülkede sosyal medya kullanımı da dijitalleşmenin artması ve teknolojiye erişimin kolaylaşmasıyla birlikte önemli derecede yüksek seviyelere ulaşmıştır. Ülkedeki en popüler sosyal medya platformları WhatsApp, Instagram, Snapchat, Facebook ve Twitter olarak öne çıkmaktadır.

Özellikle Instagram, Kuveyt'teki e-ticaret faaliyetlerinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. İşletmeler, sosyal medya platformları üzerinden ürünlerini ve hizmetlerini tanıtarak geniş bir müşteri kitlesine ulaşmaktadır.

4.14.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Kuveyt'te e-ticaret kapsamında uygulanan gümrük vergileri ve muafiyetler, ürün türüne ve değerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Kuveyt Gümrük İdaresi, değeri 100 Kuveyt Dinarı (yaklaşık 322 Dolar) veya daha az olan kişisel eşyaların gümrük vergisinden muaf tutulmasına karar vermiştir. Bu muafiyet yalnızca bireysel tüketicilere yöneliktir, ticari gönderiler için geçerli değildir.

4.14.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Kuveyt'te e-ticaret alanındaki yasal düzenlemeler, dijital ticaretin büyümesi ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde gündeme gelmektedir. Bu bağlamda, 2024 yılında önemli bir gelişme yaşanmış ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından Dijital Ticaret Kanunu taslağı hazırlanmıştır. Bu taslak, e-ticaret faaliyetlerini düzenlemeyi ve tüketici haklarını korumayı amaçlamaktadır. Taslak, henüz onaylanmamış olup, ilgili tarafların görüşleri alınarak şekillendirilmektedir.

Taslakta; tüketici hakları (14 gün cayma süresi, şikayet sistemi), satıcı bilgileri ve ürün şeffaflığı, güvenli ve uyumlu elektronik ödeme sistemleri, dijital imza ve belge güvenliği, telif hakkı ve fikri mülkiyet koruması, veri güvenliği ve siber saldırı bildirimi, blockchain ve akıllı sözleşmelere dair düzenlemeler yer almaktadır.

4.14.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

Kuveyt'te e-ticaret lojistiği ve sipariş karşılama hizmetleri sunan şirketler, e-ticaret işletmelerine entegre lojistik çözümleri sunarak, siparişlerin hızlı ve güvenli bir şekilde müşterilere ulaşmasını sağlamaktadır. Bu sektörde önde gelen firmalar arasında Agility, Porter Express, Aramex, DHL ve UPS bulunmaktadır.

Agility, Kuveyt'te 15.000 m² alanda faaliyet gösteren modern bir e-fulfillment merkezi işletmektedir. Porter Express, Kuveyt'te küçük ve büyük ölçekli işletmelere yönelik kapıdan kapıya teslimat hizmetleri sunmaktadır. Aramex, Sulaibiya bölgesinde 16.000 m² alanda modern bir e-fulfillment merkezi işletmektedir. DHL ve UPS hızlı teslimat, güvenli taşıma ve kapsamlı takip sistemleri ile e-ticaret işletmelerine destek olmaktadır.

4.15 Tanıtım ve Pazarlama

Kuveyt, kişi başına düşen yüksek gelir seviyesi ve ithalata bağımlı gıda tüketimi nedeniyle, özellikle kaliteli ve sağlıklı tarım-gıda ürünleri için cazip bir pazar olarak öne çıkmaktadır. Tüketiciler kaliteli, sağlıklı ve iyi ambalajlanmış ürünleri tercih etmektedir. Kuveytli tüketicilerin alışkanlıkları ve ülkenin ticaret kültürü göz önünde bulundurulduğunda, dijital pazarlama faaliyetleri, fuar katılımları, yerel distribütörlerle iş birliği önem kazanmaktadır.

Ülkede sosyal medya kullanımı oldukça yaygın olduğu için, özellikle Instagram ve Snapchat gibi platformlar, genç nüfusa ulaşmak için etkili kanallar sunmaktadır. Bu mecralarda Arapça içerikler üretmek, ürün tanıtımı için önem taşımaktadır.

Kuveytli tüketiciler genellikle aile ihtiyaçlarına yönelik alışveriş yapmaktadır. Toplu tüketim alışkanlıkları nedeniyle büyük boyutlu ambalajlar, promosyonlu ürün paketleri ve aile dostu ürün konseptleri daha fazla ilgi görmektedir.

Tüketiciler, görselliği yüksek ve lüks algısı oluşturan ambalajlara daha fazla ilgi göstermektedir. Bu nedenle, ambalajların hem Arapça hem de İngilizce bilgilendirme içermesi, helal sertifikalarının görünür şekilde yer alması ve ürünün sağlıklı yönlerini vurgulayan etiketlerin kullanılması önemlidir.

4.16 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Kuveytli tüketiciler arasında özellikle organik, katkı maddesi içermeyen, glutensiz ve bitkisel bazlı ürünlere olan talep dikkat çekici şekilde artmaktadır. Bu eğilim; diyabet, obezite gibi sağlık sorunlarının yaygınlığıyla birlikte daha bilinçli gıda seçimlerini beraberinde getirmiştir. Nitekim ülkede diyabet ciddi bir sağlık sorunu olup her 4 Kuveytli'den 1'i diyabet hastasıdır. Yerel gıda üreticileri bu kapsamda yenilikçi ürünler geliştirmekte ve lansmanlarla tanıtımını yapmaktadır.

Ürünün sağlıklı olmasının yanında, kaliteli olması da tüketiciler nezdinde önemlidir. Gıdanın muhteviyatından paketlenmesine ve ambalaj görseline kadar her aşamada tüketiciyi memnun etmesi gerekmektedir. Kuveyt vatandaşlarının gelir düzeyi yüksek olduğundan, sağlıklı ve kaliteli gıda sunulduğu takdirde, fiyat konusunda bir sorun yaşanmamaktadır.

Bununla birlikte ülkedeki tüketici tercihleri değerlendirilirken, yaklaşık 3,5 milyon kişilik göçmen nüfusu da hesaba katmak gerekmektedir. Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Mısır ve Filipinler başta olmak üzere, ülkede farklı kültür ve mutfak geleneğine sahip çok sayıda insan yaşamaktadır. Bu kesim birikimlerini genel olarak kendi ülkelerine göndermekle birlikte, gıdanın temel ihtiyaç olmasından dolayı, göçmenlerin tüketim tercihlerini de dikkate alarak, daha makul fiyatlı ürün sunmak pazara girişte dikkate alınmalıdır.

4.17 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti dumping vergisi v.b.)

Kuveyt gıda ve tarım sektöründe uygulanan vergi ve gümrük düzenlemeleri, ülkenin genel vergi politikaları ve KİK (Körfez İşbirliği Konseyi) anlaşmaları çerçevesinde şekillenmektedir. Ülkede halihazırda katma değer vergisi (KDV) ve özel tüketim vergisi (ÖTV) uygulanmamaktadır.

Gümrük vergileri, KİK ile uyumlu olarak birçok üründe %5 olarak uygulanmaktadır. Gıda güvenliği için stratejik bir sektör olan tarım alanında birçok ürün için gümrük vergisi sıfırdır. Bununla birlikte tütün ve sigaraya % 100 oranında vergi uygulanmaktadır.

4.18 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Ülkeye ihracatta karşılaşılan genel bir tarife dışı engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte, zaman zaman bürokrasinin yavaşlığından kaynaklanan, liman ve gümrük idarelerinde yaşanan sorunlarla karşılaşılabilir. Bu itibarla, ihracat için gerekli olan belgelerin eksik ya da hatalı olmaması, ithalatçı ile güvenilir bir iş ilişkisi tesis edilmesi ve tecrübeli bir gümrük müşaviri ile çalışılması önem arz etmektedir.

Ayrıca, son dönemlerde firmalarımız helal belgesi ve sağlık sertifikası sorunlarıyla karşılaşmaya başlamıştır. Bu itibarla, ülkenin yeni teknik düzenlemelerinin takip edilmesi önem taşımaktadır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması v.b.)

Kuveyt, ekonomik çeşitlilik arayışında olan ve tarım-gıda sektörünü stratejik olarak geliştirmeye çalışan Körfez ülkelerinden biri konumundadır. Bu çerçevede, Türkiye'nin tarım ve gıda sektöründeki üretim kapasitesi, kalite standartları ve bölgeye olan yakınlığı, Kuveyt pazarında önemli fırsatlar doğurmaktadır.

Kuveyt'in 2035 Vizyonu, ülkenin ekonomik yapısını petrol dışı sektörlerle kaydırmayı ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde yeniden şekillendirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda tarım ve gıda sektörleri, gıda güvenliği ve yerel üretimin artırılması gibi stratejik hedefler doğrultusunda öncelikli alanlar arasında yer almaktadır. Türkiye'nin tarımsal bilgi birikimi ve ürün çeşitliliği, bu dönüşüme katkı sağlayabilecek niteliktedir.

Kuveyt, kişi başına düşen milli gelir açısından dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almakta olup, tüketici kitlesi yüksek kaliteli ve sağlıklı ürünlere yönelmektedir. Bu bağlamda, Türk gıda ürünleri kalite, lezzet ve fiyat-performans dengesi açısından Kuveytli tüketicilerin taleplerini karşılayabilecek düzeydedir.

Kuveytli firmaların bir kısmı holding yapısında faaliyet göstermekte ve birçok sektörde eş zamanlı yatırımlar yapmaktadır. Bu durum, Türk firmaları için sadece tarım ve gıda sektöründe değil, aynı zamanda lojistik, perakende ve paketlenme gibi yan sektörlerde de iş birliklerini mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla sektörel çeşitlilik, uzun vadeli ve çok boyutlu iş birlikleri açısından avantaj sağlamaktadır.

Türkiye ile Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) arasında imzalanacak olan STA, Türk ürünlerinin Kuveyt'e ihracatında gümrük engellerinin azalmasını sağlayacak ve fiyat rekabetçiliğini artıracaktır. Bu durum, özellikle tarım ve gıda ürünleri gibi düzenlemelere ve standartlara duyarlı sektörler açısından stratejik bir fırsat oluşturmaktadır.

Halihazırda birçok tarım ve gıda ürününde Kuveyt'in uyguladığı gümrük tarifeleri düşüktür. STA'nın da etkisiyle bu oranların daha da azalması beklenmektedir. Bu durum, Türk ürünlerinin Kuveyt pazarına girişini kolaylaştıracak ve maliyet avantajı sağlayarak rekabet gücünü artıracaktır.

Son yıllarda yaşanan küresel krizler, temel tüketim ürünlerine olan talebi artırmıştır. Kuveyt pazarı, uzun raf ömrüne sahip, dayanıklı ve ambalajlı gıda ürünlerine yönelik ithalatını artırmaktadır. Bu eğilim, Türk firmaları için unlu mamuller, dondurulmuş ürünler ve konserve gıdalar gibi kategorilerde önemli ihracat fırsatları sunmaktadır.

Özetle Kuveyt, ekonomik çeşitlilik hedefi ve kısmen de olsa dışa açık yapısıyla Türk tarım ve gıda sektörü için önemli bir potansiyel barındırmaktadır. STA'nın yürürlüğe girmesi, yatırım fırsatlarının değerlendirilmesi ve e-ticaret olanaklarının kullanılması ile birlikte Türk firmaları için Kuveyt pazarında kalıcı ve güçlü bir konum edinmenin mümkün olacağı değerlendirilmektedir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Kuveyt pazarı Türk tarım ve gıda sektörü için çeşitli fırsatlar barındırmakla birlikte, belirli risk ve tehdit unsurlarını da içermektedir. Yapısal regülasyonlar, yerel ortak bağımlılığı, veri eksikliği ve zaman uyumsuzluğu gibi faktörler, pazarda sürdürülebilir bir başarı elde edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, Türk firmalarının pazar araştırmalarını derinleştirmesi, yerel paydaşlarla stratejik ilişkiler geliştirmesi ve kültürel adaptasyon süreçlerine önem vermesi gerekmektedir.

Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi ülkeler arasında yürürlükte olan gümrüksüz ticaret uygulamaları, Kuveyt pazarında bölgesel firmaların daha avantajlı koşullarda faaliyet göstermelerine imkan tanımaktadır. Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn gibi ülkelere gelen ürünler, sıfır gümrük vergisi ile pazara girmekte olup, bu durum Türk ürünleri açısından fiyat rekabetini zorlaştırmaktadır. Rekabetin yüksek olduğu bu ortamda Türk firmalarının farklılaşma stratejileri geliştirmesi gerekmektedir.

Kuveyt'te ithalat ve ihracat faaliyetleri yalnızca Kuveytli vatandaşlar veya firmalar tarafından yürütülebilmekte, yabancı firmaların doğrudan ticaret yapmalarına izin verilmemektedir. Bu durum, Türk firmalarının pazara giriş sürecinde yerel ortaklara bağımlı kalmasına neden olmakta ve operasyonel riskleri artırmaktadır. Ayrıca, tedarik zincirinin her aşamasında kontrolün sınırlı olması, fiyatlama, kalite güvencesi ve teslimat sürelerinde sorunlar doğurabilmektedir.

Kuveyt'te sektörel istatistiklerin şeffaflığı ve güncelliği konusunda önemli eksiklikler bulunmaktadır. Tarım ve gıda sektörüne dair güncel ithalat verilerine ulaşmak zaman alıcı ve çoğu zaman eksik bilgilerle sınırlı olmaktadır. Bu durum, Türk ihracatçıların piyasa talebi, fiyat seviyesi ve rakip analizleri konusunda sağlıklı değerlendirmeler yapmalarını zorlaştırmaktadır. Veri temelli strateji geliştirme sürecinde yaşanan bu zorluk, pazar başarısını doğrudan etkilemektedir.

Türkiye ile Kuveyt arasında yerel saat farkı bulunmamakla birlikte, haftalık tatil günlerinin farklı olması, özellikle ticaretin yönetimi ve operasyonel süreçlerde gecikmelere neden olmaktadır. Kuveyt'te haftalık iş günlerinin Pazar-Perşembe günleri arasında olmasından kaynaklanan uyumsuzluk, özellikle belge onayları, gümrük işlemleri ve banka transferlerinde zaman kaybına yol açmaktadır.

Kuveyt, petrol fiyatlarına bağlı olarak ekonomik dalgalanmalara açık bir yapı sergilemektedir. Petrol fiyatlarındaki düşüşler kamu harcamalarında kesintilere, ithalat kalemlerinde daralmalara ve talep

düşüşüne neden olabilmektedir. Ayrıca, bölgesel siyasi istikrarsızlıklar (örneğin İran-ABD gerilimi, Filistin, Yemen ve Lübnan'daki gelişmeler) lojistik süreçleri ve ödeme güvenliğini riske atmaktadır. Bu durum Türk firmaları açısından da belirsizlik oluşturmaktadır.

7. Tarım ve Gıda Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Kuveyt'e gıda ihracatı yapmak isteyen firmaların, ülkenin tüketim alışkanlıklarını ve ithalat odaklı ekonomik yapısını dikkate alarak strateji belirlemeleri gerekmektedir. Kuveyt, tarım ve gıda üretim kapasitesi son derece sınırlı bir ülke olması nedeniyle temel gıda maddeleri de dahil olmak üzere birçok ürünü ithal etmektedir. Bu bağlamda Türk gıda ürünleri, özellikle kalite ve fiyat avantajı nedeniyle pazarda rağbet görmektedir.

Gıda ürünlerinin Kuveyt pazarına girebilmesi için öncelikli olarak helal belgelendirme sürecinin tamamlanmış olması gerekmektedir. Kuveyt'teki tüketici profili, İslami hassasiyetlere önem verdiği için ithal edilen tüm gıda ürünlerinin geçerli bir helal sertifikasına sahip olması elzemdir. Özellikle et ve et ürünleri gibi hayvansal kaynaklı gıdaların, İslami usullere uygun şekilde kesildiğini belgeleyen ilave sertifikalara sahip olması beklenmektedir.

Bunun yanı sıra, ürünlerin ambalajlama ve etiketleme süreçleri de Kuveyt mevzuatına uygun olarak yürütülmelidir. Tüm gıda ürünlerinin ambalajlarında Arapça etiket bulunması zorunlu kılınmakta, bu etiketlerde üretim ve son tüketim tarihi, içerik bilgisi, menşe ülke ve helal ibaresi yer alması gerekmektedir. Ayrıca ürün ambalajlarının sıcak iklim koşullarına dayanıklı olması, lojistik süreçlerde oluşabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesini sağlamaktadır.

Kuveyt pazarında en çok talep gören Türk gıda ürünleri arasında zeytinyağı, kuruyemiş, kuru meyveler, unlu mamuller, süt ürünleri ve dondurulmuş gıdalar öne çıkmaktadır. Özellikle raf ömrü uzun olan ürünlerin tercih edilmesi, pazarda kalıcılık açısından avantaj sağlamaktadır. Ayrıca Kuveytli tüketiciler, Türk mutfağına aşinalık göstermekte, bu durum da ürünlerin pazarlanabilirliğini artırmaktadır.

Firmaların, Kuveyt'te yaygın olarak faaliyet gösteren süpermarket zincirleri ya da yerel distribütörlerle iş birliği yapmaları büyük önem taşımaktadır. Doğrudan tüketiciye ulaşmak için Lulu, Sultan Center, City Hypermarket gibi büyük perakende zincirleriyle çalışılması önerilmekte, bunun için öncesinde yerel distribütörler aracılığıyla numune gönderimi yapılması uygun bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Kuveyt mevzuatına ve ticari kültürüne hakim bir iş ortağı ile çalışmak, hem ithalat sürecini hızlandırmakta hem de pazara girişte önemli kolaylıklar sağlamaktadır.

Ayrıca, firmaların Kuveyt'te düzenlenen sektörel fuarlara ve Türkiye'den gerçekleştirilen ticaret heyetlerine katılım göstermesi, iş bağlantıları kurmak ve marka bilinirliğini artırmak açısından etkili olmaktadır. Bu tür etkinliklere katılım, hem rekabet analizi yapılmasına hem de potansiyel müşteri profillerinin doğrudan gözlemlenmesine imkan tanımaktadır.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Kuveyt, yerli nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranının yaklaşık %30 civarında seyretmesi nedeniyle son derece kozmopolit bir yapıya sahip bulunmaktadır. Ülkede farklı etnik gruplardan bireylerle karşılaşmak oldukça olağandır. Bu durum, iş görüşmeleri sırasında muhatabın hangi kültürel gruba ait olduğunun dikkate alınmasını ve iletişim tarzının buna göre şekillendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Kuveyt vatandaşları ile yapılacak iş görüşmelerine doğrudan konuya girerek başlanmaması tavsiye edilmektedir. Taraflar arasında güvenin ve samimiyetin tesis edilebilmesi amacıyla, görüşmenin başında kısa süreli kişisel sohbetler yapılması uygun görülmektedir. Bu tür bir başlangıç, ilişkinin daha sıcak ve yapıcı bir zeminde ilerlemesine katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda, ülke kültüründe önemli bir yeri olan divaniye programlarına (genelde haftalık olarak yapılan aile toplantıları) katılmak önemlidir.

Arap kültüründe açık ve doğrudan eleştirilere karşı hassasiyet bulunmakta olup, eleştirilerin dolaylı ve nazik ifadelerle iletilmesi önerilmektedir.

İş toplantılarının planlanan saatten daha geç başlaması sıkça karşılaşılan bir durumdur. Dakiklik, genel olarak öncelik verilen bir konu olarak değerlendirilmemektedir. Bununla birlikte, ihracatçıların toplantılara zamanında katılmaları, karşı tarafa duyulan saygının bir göstergesi olarak olumlu karşılanmaktadır. Görüşmelerde mutabık kalınan hususların sözlü olarak bırakılmaması, mutlaka yazılı sözleşmelerle kayıt altına alınması gerekmektedir.

Ticari ilişkilerde karşılıklı güven tesis edilmeden işe başlanması yaygın bir uygulama değildir. Kuveytli iş insanları, iş ortaklarını çoğunlukla güven duydukları kişiler veya araçlar vasıtasıyla tanımayı tercih etmektedir. Kişisel temas ön planda tutulmakta; ilk defa tanışılan bir kişiyle yalnızca dijital kanallar üzerinden ticari ilişki kurulması pek uygun görülmemektedir.

Aile yaşamı toplumda büyük bir önem arz etmektedir. Ailevi sebeplerle iş görüşmelerinin ertelenmesi ya da iptal edilmesi sık rastlanan bir durumdur. Bu nedenle, ticari süreçlerin Batı ülkelerine kıyasla daha yavaş ilerlediği ve bu sürecin sabır gerektirdiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Misafirperverlik, kültürel yapının temel taşlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Ortak yemeklerde geleneksel yemek yeme biçimlerine saygı gösterilmesi beklenmektedir. Yemeklerin elle yenmesi oldukça yaygın bir uygulama olup, sol elin kullanımı hoş karşılanmamaktadır. Sol el ile yemek uzatılması ya da herhangi bir nesnenin verilmesi uygun bulunmamaktadır.

Ramazan ayı ve dini bayram dönemlerinde iş görüşmesi planlanması önerilmemektedir. Randevu talep edilmeden önce bu özel günlerin tarihleri dikkatle kontrol edilmelidir. Cuma günleri, İslam dininde ibadet ve aile içi etkinliklere ayrılmış özel bir gün olduğundan, bu gün için iş görüşmesi talep edilmesi uygun karşılanmamaktadır.

Görüşmeler esnasında karşı tarafın eşi hakkında soru sorulması nazik bir davranış olarak değerlendirilmemektedir. Bunun yerine çocuklar hakkında genel sorular yöneltilmesi daha uygun kabul edilmektedir. Kadınlara yönelik fiziksel temas kültürel normlara aykırı bulunmakta; ancak kadın tokalaşmak için elini uzatırsa tokalaşmak saygı çerçevesinde değerlendirilmektedir. Erkekler arasında tokalaşma yaygın bir selamlaşma biçimi olmakla birlikte, elin kalbe götürülmesiyle yapılan selamlaşma da sıkça tercih edilmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Kuveyt, pazara giriş açısından bazı zorluklar barındırmakta ve sınırlı nüfusu ile toplam ithalat hacmi göz önüne alındığında nispeten küçük bir pazar görünümünde bulunmaktadır. Ancak, bu pazara giriş yapabilen ihracatçıların diğer Körfez ülkelerine erişim sağlamaları daha kolay olmaktadır. Körfez İşbirliği Konseyi üyesi ülkeler arasında pazar yapıları ve tüketici davranışları benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, Kuveyt pazarına başarıyla uyum sağlayan ihracatçılar için Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Bahreyn ve Umman gibi pazarlara açılım da mümkün olmaktadır.

Zorluklarına rağmen Kuveyt pazarı, tarım ve gıda ürünlerinin üretimini gerçekleştiren ihracatçı firmalarımız açısından dikkate alınması gereken bir potansiyel sunmaktadır. Yerel piyasalarda tüketimin yüksek düzeyde seyretmesi nedeniyle, rekabetçi bir fiyatla sunulan ürünlerin pazarda tutunma olasılığı artmaktadır. Bu durum, firmalar açısından pazarda uzun vadeli bir varlık oluşturma yönünde fırsatlar sunmaktadır.

Kuveyt pazarına giriş yapmak ve uzun vadeli başarı elde etmek isteyen ihracatçı firmalarımızın, yerel acente ve distribütörlerle iş birliği kurmaları büyük önem arz etmektedir. Bu süreçte firmaların, ülkede geçerli mevzuat ve teknik düzenlemelere eksiksiz biçimde uyum sağlamaları ve güven zedeleyici uygulamalardan kaçınmaları gerekmektedir. Kuveytli firmaların güvenini kaybeden ihracatçıların pazara yeniden giriş yapmaları oldukça güçleşmektedir.

Kuveyt, kişi başına düşen gelir bakımından dünya sıralamasında üst sıralarda yer almakta ve dünyanın en zengin ülkeleri arasında bulunmaktadır. Bu bağlamda, ülkede yaşayan varlıklı tüketici kesimi açısından ürün kalitesi, satış sonrası hizmetler ve standartlara uygunluk gibi unsurlar belirleyici olmaktadır.

Diğer yandan, ülkede sayıca fazla olan Asya, Ortadoğu ve Afrika kökenli göçmen işçi grupları için kalite ve marka algısından ziyade fiyat kriteri ön planda bulunmaktadır. Bu durum, hem büyük ölçekli firmalar hem de KOBİ'ler için pazarda çeşitli stratejiler geliştirilmesine imkan tanımaktadır.

Sonuç olarak, Kuveyt pazarı, gerekli özen gösterildiği takdirde yalnızca genel ihracat açısından değil, aynı zamanda tarım ve gıda sektörü ihracatının da artırılabilceği, uzun vadeli ticari ilişkilerin kurulabilceği önemli bir hedef pazar niteliği taşımaktadır.

10. Yararlı Adresler

Umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabi olup, 90 gün süreli vizelerini sınır kapılarında ücretsiz olarak alabilmektedirler. Vizenin online olarak https://evisa.moi.gov.kw/evisa/home_e.do adresinden alınması da mümkün bulunmaktadır. Hizmet, hususi ve diplomatik pasaport hamilleri 180 günde 90 gün süreyle vizeden muaftır.

Kuveyt Ticaret ve Sanayi Odası web adresi üzerinden Arapça/İngilizce dillerinde sektörel bazda firma araması yapılabilmekte ve firmaların muhtelif bilgilerine ulaşılabilir: <https://www.ekcci.org.kw/newweb/#>

Kuwait International Fair Co. Kuveyt'in tek uluslararası fuar merkezinin işletmecisidir. Firmaya ait internet sitesinden Kuveyt'te düzenlenen fuarlarla ilgili bilgi alınabilmektedir. <https://kif.net/>

Kuveyt'te çalışılabilecek hukuk firmalarına ekli linkten erişilebilmektedir: <https://www.hg.org/attorneys/kuwait.html>

Kuveyt Sanayi Kurumu'nun hazırlamış olduğu Kuveyt'te yer alan üretici firmaların irtibat bilgilerini içeren Kuveyt Sanayi Rehberi aşağıdaki linkte yer alan sayfadan indirilebilir:

<https://www.pai.gov.kw/documents/d/guest/dalil2023>

Kuveyt'in e-devlet internet adresinde, Kuveyt'e ilişkin muhtelif faydalı bilgilerin yanında, ekonomik ve ticari konulara dair mevzuat bilgilerine de erişim sağlanması mümkündür.

<http://e.gov.kw/sites/kgoEnglish/Pages/HomePage.aspx>

11. Kaynakça

Kuveyt'in Kooperatifçilik Sistemi Hakkında Bilgi Notu, Kuveyt Ticaret Müşavirliği

Kuveyt Pazar Bilgileri Raporu, Kuveyt Ticaret Müşavirliği

Kuveyt Hızlı Tüketim Malları Yerinde Pazar Araştırması Raporu, Ticaret Bakanlığı

<https://www.trade.gov/market-intelligence/kuwait-agriculture>

<https://kucacs.com.kw/Portal/History.asp>

<https://marketapp.moci.gov.kw/wo/#/moci/price-list>

<https://www.pai.gov.kw/documents/d/guest/dalil2023>

<https://www.alanba.com.kw/1293031>

<https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/retail-industry-in-kuwait>

<https://timeskuwait.com/ministry-to-promote-kuwait-local-agricultural-products-in-cooperatives/>

<https://kiu-kw.org/en/project/food-products/>

<https://ticaret.gov.tr/data/5f16a5b313b87615889a624a/Kuveyt%20Pazar%20Bilgileri%20R%2023.05.2024.pdf>

<https://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?MemberCode=414&lang=1&redirect=1>

<https://gs.statcounter.com/social-media-stats/all/kuwait/#monthly-201002-202412>

https://timeskuwait.com/news/customs-exempt-goods-less-than-kd100-dinars-from-fees/?utm_source=chatgpt.com

<https://www.arabtimesonline.com/news/kuwait-moves-toward-strengthening-digital-commerce-with-new-law/>

<https://www.alanba.com.kw/1284142/>